

482.124

S TUDNIVALÓK

A KÖZBIZTONSÁG ÉS RENDÉSZET KÖRÉBŐL

MAGYARÁZÓ PÉLDÁKKAL

A CSENDŐRSÉGI ZSEBKÖNYV

1887—1901. ÉVFOLYAMAIBÓL

JEGYZŐK, KÖZJEGYZŐK, KÖZSÉGI ELŐLJÁRÓK, SZOLGABIRÁK,
RENDŐRHATÓSÁGOK STB. SZÁMÁRA.

I. KÖTET.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRÓD. INTÉZÉS ÉS KÖNYVTÁR.

1905.

482124

FONTOS TUDNIVALÓK

A KÖZBIZTONSÁG ÉS RENDÉSZET KÖRÉBŐL

MAGYARÁZÓ PÉLDÁKKAL

A CSENDŐRSÉGI ZSEBKÖNYV

1887—1904. ÉVFOLYAMAIBÓL

JEGYZŐK, KÖZJEGYZŐK, KÖZSÉGI ELŐLJÁRÓK, SZOLGABIRÁK,
RENDŐRHATÓSÁGOK STB. SZÁMÁRA.

I. KÖTET.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1905.

TARTALOM.

	Lap
Előszó	5
A házalásról szóló rendszabályokból	9
Iránylevek a tüzesetek kiderítéséhez	14
A jó fegyverhasználatnak a közbiztonsági állap- otokra való üdvös hatásáról	34
Egy orgyilkossági kísérlet	39
Egy sikerült lesállítás	46
Egy postafedezet meggyilkolása	52
Utmutatás a vásárfelügyeleti szolgálat teljesítésére nézve	56
Az elővigyázatról	80
Rabszökevények üldözése	93
Egy zendülés elnyomása	100
A cigányokról	106
Egy pénztárlopási eset kinyomozása	128
A helyi rendészeti ügyekről	139
A helyi járőrök teendője	163
Az ál-pénzhamisítók üzelmek	189
A házkutatás gyakorlati megejtése	206
Egy alföldi rablósövetkezet kézrekerítése	220
Talált hullák körüli eljárás és a nyomozás be- vetése	253

ELŐSZÓ.

A m. kir. csendőrség zsebkönyvének a lefolyt 18 év alatt megjelent eddigi számaiban oly értékes szellemi kincset gyűjtöttünk össze, mely a testület minden egyes tagja előtt megbecsülhetlen értéket képvisel: e 18 év alatt annyira megszoktuk a zsebkönyvet, hogy az nélkülözhetlen segédeszközünk, kedves olvasmányunk s számátalan ügyben legmegbízhatóbb útmutatónk, tanácsadónkká vált, miért is annak hasznát a mint a multban élveztük, élvezni fogjuk a jövőben is.

Sajnos azonban, testületünknek csak nagyon kevés tagja rendelkezik zsebkönyvünk eddig megjelent évfolyamainak összes példányai felett. S a kik ezeknek birtokában is vannak, azoknak is a könyvecskékben szétszórva levő értékes anyagnak kikutatására sokszor sem idejük, sem alkalmuk.

Épen ez indította a m. kir. csendőrség zseb-

könyvét szerkesztő bizottságot arra, hogy a zsebkönyv eddigi 18 évfolyamában megjelent *általános érdekű* szakközleményeket két kötetbe gyűjtve újból közreadja.

A gyűjteményes kiadás ezen első kötetét közreadva, reméljük, hogy üdvös szolgálatot teszünk ama testületnek, melynek tagjai vagyunk és hogy minő előny háramlik majd eme műből a csendőrlégénységre, azt — azon fényes eredmény után, a melyet a m. kir. csendőrség zsebkönyve révén sikerült elérnünk — még ékes szavakkal is ecsegtelnünk, azt hiszszük, teljesen fölösleges.

De nemcsak szellemi téren, hanem anyagi tekintetben is hivatva van eme vállalat a csendőrlégénység érdekét szolgálni. *Ugyanis eme mű tiszta jövedelmével egy, rokkant csendőrök segélyezésére szolgáló alap létesítéséhez kívánunk hozzájárulni*, a mennyiben ez idő szerint csakis a Török Ferencz-féle jutalmazási és segélyezési alap áll rendelkezésünkre, a melyből a lefolyt évben alapszabályszerűleg sajnos csak nyolcz egyén részesülhetett összesen 480 korona segélyben, holott töméntelen és évről-évre növekvő azoknak száma, a kik szánamegyes helyzetükre való tekintettel segélyezendők lettek volna. E magasztos és humanus eszmét azonban csak

akkor szolgálhatjuk teljes anyagi sikerrel, önzetlen célunkat csak akkor valósíthatjuk meg a maga teljes egészében, ha a testület minden tagja, miként az ezen első kötet megrendelése alkalmával is nyilvánult, a kérdésben forgó kiadványunkat a második kötet közrebocsátása alkalmával is a kellő anyagi támogatásban fogja részesíteni.

A szerkesztő-bizottság nevében:

Panajott Sándor ezredes,
a szerkesztő bizottság elnöke.

A HÁZALÁSRÓL SZÓLÓ RENDSZABÁ- LYOKBÓL.

(1852. september 4-én kelt nyílt parancs.)

Házalási engedély.

A házaló-kereskedést csak az gyakorolhatja, a kinek erre nézve hatósági engedélye van.

A házalási engedély csak azon személyre érvényes, kinek nevére az okmány kiállított. Ezen okmányt másnak átengedni vagy az azzal járó engedményt másra kiterjeszteni nem szabad.

A házaló köteleztetik: minden helységben, a hová házalás céljából megérkezik, a közigazgatási hatóságnál (szolgabírói hivatalnál, községi előljáróságnál, rendezett tanácsú vagy szab. kir. városokban a rendőrkapitányi hivatalnál) — házalási okmányának láttamoztatása végett — jelentkezni.

A házalási engedély csak azon ország területére érvényes, melyre az kiállított.

Ha a házaló a monarchia másik államába lép, a közigazgatási hatóságok az egyes községekben

való házalást ideiglenesen engedélyezhetik ugyan, az állandó házalásra azonban mindenkor az azon országban érvényes házalási engedély kieszközlése szükséges.

Házalás útján elárúsítható árúk.

Azon árúczikkeknek, melyekkel házaló kereskedés üzetik, a monarchiából származottaknak kell lenniök, a mi a bevásárlási jegyzékkel vagy számlával igazolandó. Tilos házalni a következő czikkekkel:

- a) fűszerárúk- és desztillált olajokkal;
- b) italul szolgáló mindennemű folyadékkal;
- c) czukorral, czukorművekkel, csokoládéval, mézeskalácsossal, mindennemű csemegével;
- d) kenőcsökkel, tapaszokkal és általában emberek vagy állatok számára való bármiféle gyógyszerrel;
- e) mindennemű méreggel;
- f) higany- és dárdanyal;
- g) higany-, dárdany- és ólomkészítménnyel;
- h) durranó készítményekkel;
- i) ásványsavanyokkal;
- k) drágakövekkel, arany-, ezüst ékszerekkel és bárminemű fémből készült váltópénzzel;
- l) egyházi ékszerek- vagy díszítményekkel;
- m) katonai egyenruhadarabokkal és fegyverekkel;

n) sorsjegyekkel, igérvényekkel és lottóczédulákkal;

o) az állami egyedárusághoz tartozó czikkekkkel.

Kivételes kedvezmények.

Némely vidék lakosai azon kedvezményben részesíttetnek, hogy nekik a vidékükön gyártott vagy termelt czikkekkel, illetőleg az azon vidéken üzött iparral a monarchia egész területén való házalás megengedtetik.

Ily kedvezményben részesülnek például:

1. az alsó-ausztriai vaidhofeni járás lakosai az ott készített czérnák- és szalagokra;
  2. Karlstein és környékének lakosai az általuk készített faórákra;
  3. Csehország hegyvidéki lakosok az ott készített csipkék és himzett árúkra;
  4. Tyrol-Pusterthal lakosai az ott szövött szőnyegekre;
  5. Magyarországon a tót drótosok és ablakosok, az árvamegyei vászonkereskedők, a szentgyörgyi, szent-miklósi és szt.-péteri len- és gyaputárú (pamutárú) kereskedők.
  6. a krajnai gottseberek, citrom, narancs, datolya, czukorkák, füge, mogyoró, mandola, szardínia, aszuszölő stb. effélével való házalásra nézve.
- A házaló köteles házalási engedélyét mindenkor, a midőn házalást üz, magával hordani;

ezen okmányba az illetékes hatóság részéről minden alkalommal nemcsak a láttamozás, hanem az azon községben engedélyezett időtartam is bevezetendő.

A házalási rendszabályok megsértése.

A házalásról szóló rendszabályok áthágását képezi:

a) ha a házaló kereskedés engedély nélkül, lejárt és már nem érvényes engedély mellett, vagy más nevére kiállított engedéllyel, avagy csak a monarchia másik felére érvényes engedély mellett üzetik;

b) a tiltott árukkal való házalás, melynek esetében a birságon felül még az árúczikkek is elkoboztatnak;

c) saját házalási okmányának más részére való átengedése;

d) a közigazgatási hatóságnál való jelentkezés, illetőleg a házalási engedélynek előmutatása és láttamoztatása nélkül üzött házalás, bárha az illetőnek érvényben álló ilyen engedélye van is;

e) a bélyeg-illeték alá tartozó és ez alól kivont czikkekkel üzött házalás.

Ezen áthágások pénzbirssággal büntetettnek.

Ha a házaló a reá szabott birságot kifizetni nem volna képes, azon esetekben, midőn árúi el nem koboztatnak, ebből annyi lesz elárverezve, a mennyi a birság fedezésére szükséges, ha azon-

ban az árúk is elkoboztatnak, akkor fizetési kép-telenség esetén a megfelelő elzárás alkalmazandó.

A csendőrség kötelessége.

A csendőrség figyelemmel kísérni tartozik, vajjon a házalók:

1. el vannak-e látva érvényes házalási engedéllyel;

2. nem kereskednek-e tiltott, illetőleg a házalásból kizárt árúczikkekkel;

3. a házaláson rajtaért egyén láttamoztatta-e engedélyét a hatóságnál és vajjon az azon helységben való házalásra nyert időt nem lépte-e túl?

A házalási rendszabályok ellen vétő házaló a közigazgatási hatósághoz (esetleg a községi előjárósághoz) elővezetendő és árúczikkével együtt átadandó.

(A tót drótosok és ablakosok ebbeli foglalkozása úti igazolványán lévén kitüntetve, ezeknél a házalási okmánytól eltekinthető).

IRÁNYEIVEK A TÜZESETEK KIDERÍTÉSÉHEZ.

Azon rendkívül érzékeny és nagy kár méltánylása következtében, melyet a tüzesetek ritkábban az emberi élet, de oly gyakran és nagy mérvben a vagyon megsemmisítése körül okoznak, s mely tüzesetek néha járványszerűleg dühöngve, a közjólétet aláásó országos csapásként jelentkeznek: a magyar büntető törvénykönyv a szándékos gyújtogatást büntettnek, a gondatlanságból okozott gyújtogatást pedig vétségnek minősítve, szigorú fenytetéssel sújtja azt, ki ily szerencsétlenségnek akarattal vagy gondatlanságból előidézője. Ebből kifolyólag kötelessége tehát a csendőrségnek minden tüzesetben kinyomozni, hogy forog-e fenn tiltott cselekmény s ki ellen irányul a jogos vád.

Hogy mily nagy nehézséggel jár a tüzesetek kiderítése, azt a szolgálat tapasztalatai is bizonyítják. Ennek oka egyrésztől éppen a tüzeknél fenforogható sokféle keletkezési ok s ennek kö-

vetkeztében a nyomozásnál nélkülözött kiindulási alap; másrésztől azonban a járőrök részéről a legtöbb esetben tanúsított tájékozatlanság és áttekintés hiánya. Ezen hiányt lehetőleg pótolni czélja e soroknak, a gyakorlati szolgálat tapasztalataira alapultan világosságot hozni a szolgálat eme nehéz és fontos ágazatába s tisztázva az eshetőségeket, megállapítani nagyjában azon irányokat és feltevéseket, a melyek ily esetek kiderítése körül létjogosultsággal, mert valószínűséggel bírnak, — bár a gyakorlati szolgálatban fordúlhatnak elő esetek, midőn az adott helyzetben a járőr tapasztalni kénytelen, hogy az élet az ő számlálhatlan és változatos esélyeivel ismét egy oly újabb bonyodalmat dobott elébe, melylyel szemben minden előrelátás gyarlónak bizonyul s melyre előre ki sem gondolt, mert nem is gondolhatott és ezzel szemben kénytelen minden útmutatás hiányában csupán saját leleményességébe vetni bizalmát és reményét.

Épen ezen okból az alábbi fejtegetések csupán a rendes viszonyokra vonatkozvák, tehát azon tüzesetekre, melyek a falvakban és pusztákon leggyakrabban szoktak előfordulni, s melölözve ezúttal a tüzeseteknél való segédkezés mikénti foganatosításának tárgyalását, csakis azon bűnügyi mozzanatok kiemelésére szorítkoznak, melyek a tüzesetek körül mutatkoznak.

A hazánkban fenforgó sajátlagos viszonyok

között kiváló figyelmet érdemelnek a szolgálati tapasztalaton alapuló következő észleletek:

A járőr helyesen cselekszik, ha addig, míg a tűzoltás tart s már eleitől fogva valami kézzelfogható irány a nyomozásra elő nem került s elő nem adódott, ha — mondjuk — a segítségkérés alkalmával, néha a tűzoltásnál rendszeren közvetlenül közre nem működő s mérsékelt távolságban a tűzhelyet környékező nép, túlnyomólag nők és gyermekek között is megfordul s feltűnés nélkül megfigyeli szavaikat. Bár eleinte itt is csupa találgatást hall, mégis előbb-utóbb az ezerszemű közönség között, ha egyáltalán történt valahol és valaki által a tűz kiütésére vonatkozó megfigyelés, ez emlegetés tárgyává válik s ha nem is mindig igaz, s ha nem is volt a nép gyanúja mindig azonnal beigazolható, mégis nagyon sok esetben a legvalószínűbb nyomon jár.

A járőr a tűznél, a mennyire lehetséges, a kiütés helyénél keres oly nyomokat s bűnjeleket, melyek a nyomozásra fontosak és döntők lesznek. Ha ilyen nem létezik — mint a hogy ritkán is marad, mivel a gerjesztett tűzben ez is megsemmisül — akkor a kiütés mikor, hol keletkezte iránt szerez magának bizonyosságot s azon károst, hol a tűz kiütött s hozzátartozóit kérdezi ki először, azután a közvetlen szomszédokat s azokat, kik a tűz első kifejlődésének közvetlen tanúi valának. Ha mindezekről határozott érte-

sítést nem nyer, úgy a szabályszerű, alapos, messze kinyúló nyomozást kell megindítania, mely bár, ha az első alkalommal sikertelen is maradna, mégis időközökben, úgyis mint kiderítetlen közbiztonsági zavarra, a járőrök figyelme ismét ennek kinyomozása felé irányuljon annál is inkább, mert bűneset vagy vétkesség esetén a bűn vagy vétség keletkezésének titka a legkülönbözőbb úton-módon kiszivárog s bizonyos idő multával mind több egyén bírván róla tudomással, alkalomadtán jóhiszeműleg is, mint már lejtárt közönyös dolog, avagy mint bizalmas közlemény a járőr tudomására jut s ily módon a nyomozás újra felvétele a rég óhajtott eredményt érheti el.

Ismételten hangsúlyoztatik tehát, hogy a népséjtelme nem megvetendő útmutatás a nyomozás irányának megválasztásánál, különösen ha annak megérésére egy-két napi idő engedtetett s a nyomozás ekkor azután erélylyel indittatik meg. Mert, mint mondvá volt, a legkritkább esetek közé tartozik az, hogy a tűznek gonosz szándékból ki által történt szítása rögtön, még az égés alatt, de még közvetlen utána is kiderül. Ily elvetemedett gonosszszággal végrehajtott tűzesetek a legjobb esetben is csak bizonyos idő lejártá után gyermek, asszony és ital vagy boszú útján derülnek ki.

Másrésről azonban nincsen ezzel az mondva,

hogy a nép gyanúja bírálat nélkül elfogadható; a járőr általában csakis a saját meggyőződése alapján jár el s mielőtt valamely fontos elhatározást foganatosítana, jól latolja meg a körülményeket s csupán a létjogosultsággal bíró feltevések avagy más meglévő közvetlen vagy közvetett bizonyítékok alapján intézkedjék.

*

Ezek előrebocsátása után áttérve a részletekre, felállíthatjuk azon elvet, hogy minden tűz csak a következő négy okok egyikéből keletkezhet:

1. elemi csapás; —
2. gondatlanság vagy vigyázatlanság;
3. haszonleső számításból és
4. boszúból eredt gyújtogatásból.

Ad 1. Hogy valamely tüzesetnek az oka elemi csapás-e? — azt a járőr minden fáradság nélkül megtudhatja, mert az elemi csapás rendes körülmények között csakis mint villám szerepel. Zivatarok alkalmával általánosan szemlélhető volt a becsapás, s így ha az épület vagy tárgy nyomban kigyúl, mindenki előtt világos lehet, hogy itt a tűz oka a villám volt s így a kárért kit sem lehet terhelni.

Ad 2. Nehezebb már azon tüzek kiderítése, melyek vigyázatlanság vagy gondatlanság következményei. Az okozott kár miatti lelkifurdalá-

sok, a büntetéstől, az emberek haragjától való félelem, az ennek folytán való hallgatás s a hozzátartozóknak hasonló indokokból való némasága, figyelésre nem alkalmas idő- és helyviszonyok stb. stb. mind megannyi ok, hogy bár kiütött és pusztított a tűz: mégis azt, hogy ki az okozója, a legtrikább esetben lehet kideríteni.

Hozzávetőleg mégis a következő okok egyike szerepelhet a gondatlanságból vagy vigyázatlanságból keletkezett tüzek kiütésénél:

a) *A gyermekek* a tüzesetek hatalmas százalékának okozói. A mezőre munkába távozott szülők a gyermekeket otthon felügyelet nélkül hagyják, ezek pedig a kezök ügyébe akadt — mert nem számukra hozzáférhetlen helyre el-tett — gyufával játszva, az ösztönből kedvelt tüzet rakják, tekintet nélkül, mert nem képesek felfogni, hogy arra alkalmas helyen-e? Oly vidéken, hol a sertéseket pörkölik, a gyermekek rendszeren azt utáznandók, szalmával tüzet csinálnak és pedig az elrejtettebb helyeken, például a esűrben, hol egyszersmind a hozzávaló szalma is meg van. Itt azután a tűz a felhalmozott szalmában elharapózik s mivel az e felett megijedt gyermekek széjjel szaladnak s a kiállandó büntetéstől félve elrejtőzve hallgatnak, a még azon-nal tán elfojtható tűz széjjelterjedve, nyomornak és pusztulásnak lesz szülője.

b) *Falvainkban* kevés takaréktűzhelyet talál-

hatunk, hanem majdnem kizárólag a nyitott tűzhely van alkalmazásban. — Az itt hagyott parázsok ugyancsak alkalmasak arra, hogy — különösen télen — a gyermekek vele játszásból tűzkarikákat hányva, gondatlanságból elhányják s így a falusi, többnyire szalmafedélű házak, takarmány vagy tengeri-szár boglyák stb. gyakran ettől fognak tüzet.

c) Nyáron, midőn a termés a mezőről behozatik s a felszaporodott munkát nappal nem győzván, a lerakodást éjjel is gyertya, lámpás vagy más világító eszköz mellett folytatják, a szekéren a felrakáskor, a behozatalkor és lera-kásnál a dohányzó egyének gondatlansága vagy vigyázatlansága a magukkal hordott gyúszerek gondos megőrzésénél, végül némely vidéken divó azon szokás, hogy a kalap zsinórja vagy szalagja mellé bedugdosva hordják a gyufát, — okozza: miszerint a gyúszér kihull, a dörzsölés következtében meggyúl a betakarított termésben, míg végre órák, gyakran napok mulva azután kitör a láng. Innen van az, hogy takarításkor járványszerűleg lép fel a tűz s úgy kiterjedésére, mint az okozott kárra nézve a legsúlytöbb csapást méri a lakosságra.

d) A nyomtatási, cséplési stb. csűr-munkáknál a pipálás sok helyt betiltva nincs, vagy ha igen, akkor is eldugva megteszik ezt a dolgozók s épen az a baj, hogy rajtakapástól félve, a tüzes pipát

nem dugják testök mellé az ing mögé vagy zsebbe, hanem gyorsan bárhová, sokszor oly helyre, hol a takarmány vagy szalma tüzet foghat tőle, ép úgy, mint a gondatlanul eldobott gyufavégtől is.

e) Daczára, hogy a kéménytisztogatás belügy-miniszteri rendelettel tűzrendészeti szempontból meg lett hagyva s annak havonként legalább egyszeri, sőt a helyi körülmények, szokások s a lakosok foglalkozásához képest esetleg többszöri foganatosíttatására mindenki kötelezve van, mégis a mi viszonyaink között ezen rendeletnek pontos betartása nem mindenütt mutatható fel s mi természetesebb, mint hogy a nyílt tűzhelyről az alacsony — már régebben nem tisztított s így vastag korommal bevont — kéménybe felcsapódó láng és hő ezt könnyen meggyújtja. Sok a kéménytűz, s ez elharapódzva, különösen a vályogolt fakéményeknél a legtöbb helyen a tetőt s vele együtt a házat is megfogja s elhamvasztja. Hasonló okból a konyhai sütés-főzés alkalmával túlhajtott tüzelés, nem ritkán a zsír kigyuladása is oka sok tűzbajnak, valamint különösen a kenyér-sütésnél követett azon gondatlanság, hogy a hamut egyszerűen a szemét- vagy trágyadombra szórják, holott abban mindig feltűnően sok ideig tarthatja magát a parázs, sőt a légtől elzárva napokig elpislog, míg azután, ha véletlenül egy erősebb szél felkapja s nádra, szalmára vagy rőzsére, avagy általában gyúlékony anyagra viszi:

kész a tűz, mi annál végzetesebb, mivel a kenyér-sütés rendszeren éjjel vagy kora hajnalban történik s így a lakosok vagy még alusznak, vagy a gazdaközönség az istállóban gondozza marháit s a tűz rendszeren csak már kiütése után, midőn nagyon elmérgesedett, vétetik észre.

f) Ugyancsak a padláson, az istállóban való pipázásnál, avagy a világítás körül elkövetett vigyázatlanságnak is sok tűz lesz okozatja.

Összegezve tehát a mondottakat, állíthatjuk, hogy a vigyázatlanságból vagy gondatlanságból keletkezett tűz okozói a gyermekek, a világító szerek felületes kezelése, a pipatűzre való nem ügyelés, kéménygyúlás, túlhajtott tüzelés és kiszórt hamu.

Ezek alapján tehát a járőr, ha sem a számitásból, sem pedig a boszúból eredő gyújtás gyanúja nem forog fenn: a legközelebb eső fentebbi észleletek azon módján indul, mely a viszonyoknak, helynek, időnek és évszaknak legjobban megfelel s melyre útmutatást magának még a tűzoltás ideje alatt, avagy közvetlenül utána már szerzett.

Ne feledje továbbá a járőr, hogy a szomszédok vagy véletlenül arra járt egyének akaratlanul is tanúi lehetnek oly jelenségeknek, mik később a vizsgálat eredményes folytatására döntő súlyúak.

Természetes, hogy ha az adott irányok egyike

nem válna be, a nyomozást kiterjeszti a másik feltevésre s így fáradságot nem kimélve, kitarással végre mégis czélt fog érni.

Ad 3. Ha a gyanú hasonleső számitásból eredt tüzet sejtet: a járőrnek fölötté óvatosan, ügyesen, de erélylyel és kitartással kell a nyomozást ez irányban felvenni.

Két eshetőség áll előtte: az egyik, hogy vagy maga a károsult követte el a gyújtogatást, a másik, hogy ezzel egy más egyént bízott meg. Mindkét esetben a károsult személye a központ, a mely körül forogjon a nyomozás; az ő személyére tekintettel kell minden mozzanatot megbírálni. Az olyan esetek, midőn a tettes e cselekmény elkövetésénél megfigyeltetett: a legkritikábbak közé tartozik, — sőt ellenkezőleg el kell készülnie lenni arra, hogy a járőr előtt egy nagy furfanggal és előrelátással véghezvitt, gyakran más ügyletek háta mögé rejtett ténykedés áll, melyekkel szemben az eredményt csakis a leleményesség és kitartás adják meg.

E pont alatt ki kell emelni azon tapasztalati tényt, hogy a tűzbiztosítások behozatala óta a tüzesetek száma mód felett megszorodott, jeleül annak, hogy itt nem csupán a véletlen az okozó, hanem a nyereszkeskedési szándék is nagy tényező. Ha értéken jóval felül biztosított tárgyak gyúlnak ki: gyanus dolog s nagyon alapos nyomozást érdemel. Oly esetekben tehát, midőn

az öngyújtás gyanúja forog fenn, a járőr a tüzeset után meggyőződést szerez magának a biztosítás egész állásáról, mihez az illető biztosítási ügynökségek már saját érdekükben is készségesen segédkezet nyújtanak, s ha a fennebbi értelemben gyanús dolgot észlel, akkor ez irányban a következő módon folytatja a puhatolást.

Kinyomozza, hogy a károsult anyagi viszonyai milyenek, hol vannak és mennyi adósságai, hol volt a tűz kiütése előtt, hol a kiütésnél, mily kedélyváltozás volt rajta észlelhető, nem-e volt feltűnő nyugodt, avagy ellenkezőleg túlságosan megindult, mi tettetés is lehet, mit tett a mentés érdekében, általában pedig mily magaviseletet tanusított a tűz alatt? A tűz előtt nem szerzett-e be valahol gyújtó anyagot, kanóczot, lőport vagy égő folyadékot, a melyek segélyével esetleg a gyújtás eszközölthetett? Mit tett, hol járt a tűz után? A tüzet megelőzőleg nem helyezett vagy küldött-e el tárgyakat idegenekhez s így tehát előre tudni látszott a bekövetkezendőket. A káros háznépe mit tud mondani az esethez, mily magatartást tanusítottak a tűznél, a mentés körül, különösen ha nős az illető, mint viselte magát neje, kivel valószínűleg előre közöltetett a bekövetkezendő eset? A tűz után minő volt a káros magatartása a biztosítási összeg folyóvá tétele körül?

Az is előfordul, hogy a káros a tűz kiütése előtt

napokkal el is utazik, de felhasználva a viszonyokkal való teljes ismeretségét, alkalmas időben, más által észre nem véve, visszalopózik, a felgyújtást eszközli s ismét eltűnik, hogy bizonyos idő múltán hazajöve, a súlyos veszteség felett tette nagy meglepetést és fájdalmat színeljen. Ily esetben az állítólag távolvoltnak minden tartózkodási idejét hitelt érdemlőleg, ha kell folytatva és kiterjesztve a puhatolást a legtovábbi helyekig is, ki kell mutatnia. A hivatkozott tanúk hitelességének kétségen felül kell állania s ha gyanú forog fenn, hogy az illető hamis tanúkat szerzett vagy szerezni szándékozik, akkor a letartóztatás által kell megakadályozni az összebeszélést.

Ugyanezen eljárás követendő a káros hozzátartozóival, valamint cselédeivel szemben is, különösen azon esetben, ha — mint gyakran előfordul — jutalom fejében egy ily bizalmas egyéne által eszközölteti a felgyújtást.

Természetes, hogy ha a nyomozás eredményt nem is mutathatna fel rögtön, a megfigyelés feltűnés nélkül folytatandó s a tapasztalt magaviselet, életmód mindmegannyi adatként használandó fel a rejtély felderítésére.

A gyermekek felette alkalmasak minden bűnyűben a bemondásokra, a mennyiben előttük azon önámítással, hogy hisz a gyerek úgy sem tudja mit jelent ez vagy ama cselekmény vagy

szó, nem óvakodnak — a közös egyetlen szoba természeténél fogva is — előttük, szemök láttára vagy fülök hallatára elkövetni vagy megbeszélni a bűneselekményeket; s éppen azon okból azután hogy a gyermek ezek horderejét be nem láthatja, ha valaki kérdezi, kivel rokonszenvez, vagy ki rokonszenvét ha pillanatra is meg tudta nyerni: ennek a látottakat és hallottakat őszintén elmeséli.

Sohasem feledje azonban a járőr, hogy senki sem tartozik hozzátartozóira terhelőleg vallani s így a gyermekeket hozzátartozóik előtt akár csak erős rábeszéléssel is ez irányban faggatni nem célirányos sőt tiltott, szabályellenes eljárás.

Ad 4. A bosszúból való felgyújtás — sajnos — hazánk egyes vidékein rendszeresen üzetik. Az élet az ő ezer esélyeivel eszközli, hogy a legkülönbözőbb indokokból keletkezett bosszúját kielégítendő, felgyújtja egyik ember a másik embertársának vagyonát, elkövetve így egyikét a legsúlyosabb bűnöknek.

Fel lehet tenni a legtöbb esetben, hogy a károsult a majdnem kivétel nélkül előfordult előzményekből nagyjában sejtetheti a tűz okát s körülbelől a tettest is. Egy, a megelőző összetűzésnél vagy később elejtett szó, fenyegetés, állandó ellenségeskedés, a vidéken szokásosan követni szokott ezen bosszú mód mindmegannyi eszköz a kiderítéshez. Ily esetben az előzmények alapos

ösmerete szükséges a járőrnek, nehogy a szenvedett kár felett nem rendes kedélyállapotban lévő egyén vak indulata után menve, az esetleg ártatlanul gyanúsítottat zaklatva, az erre fordított időben adjon előnyt az igazi tettesnek a bizonyítékok elenyésztetésére. Kikérdezendő tehát az előzményekre a káros, hogy hogyan keletkezett a harag közte és a gyanúsított között, milyen viszonyban voltak ezelőtt egymással, mire állapítja gyanúját, szólott-e a gyanúsított valamikor bűnös tervéről, elárult-e erre vonatkozólag más előtt is és hol valami szándékot; fenyegetődzött-e és kik előtt. A tanúk szintén kikérdezendők s lehetőleg élethűen való előadásra kérendők fel. Ha a gyanúsított a tűzzel egy időben valahová huzamosabb időre avagy napokra is elutazott vagy híradás nélkül távozott, joggal gyanús, éppen úgy, mint ha — midőn az egész község a tűzhöz siet s ott van, — ő tette a tüzet észre sem vette volna, vagy nem tudva érdeklődni ily szerencsétlenség iránt, nyugodtan tovább folytatja dolgát avagy tovább tétlenkedik. Ha állítólag távol volt a tűz idejében, kikérdezendő, hogy hol volt a tűz alkalmával, hol a tűz előtt stb. stb. éppen úgy, mint a 3. pont alatt a károsult, ki öngyújtogatással van gyanúsítva. Hozzátartozói szintén kikérdezendők, valamint a szomszédok is az általuk esetleg észlelt gyanús körülményekre.

Az is megtörténhetik azonban, hogy a gyanúsított nem személyesen, hanem erre felbérlett egyén által követte el a gyűjtogatást. Tudvalévő, hogy léteznek ily közártalmúak, kik néhány frtnyi jutalomért ezen bűnre üzletszerűleg vállalkoznak s összeköttetéseiknél fogva távolabb tájékról is felkerestetnek ily vállalatra való megnyerés végett. Bár nem éretett még tetten, s tán nem is bűnhődött még hasonló bűnökért, mégis általánosan rebesgeti a nép ily tulajdonságukat s ritkán ártatlanul. Kikutatandó tehát, hogy vajon ezen egyén — ki rendesen az iszákosságnak már áldozata s ezen szenvedélyét kielégítendő, az erre szükséges pénz megszerzésének módjában épen nem válogatós — nem-e költekezett a szokottnál jobban; kinek volt adása s nem-e törlesztett adósságot; mivel pedig az ital a nyelvet feloldja, nem-e árult el valamit önkéntelenül is a későbbi vagy már elmúlt tűzre vonatkozólag egyes elejtett szavak, s az ily iszákosoknál ittas állapotban nem ritkán szokásos saját magukkal való hangos beszélgetés által. Ha a gyanúsított ezen egyénnel a tüzet megelőzőleg érintkezett — mi kinyomozandó — s ezt különben nem szokta tenni, akkor ezen egyénnek a találkozás óta folytatott életmódja kipuhatólandó, hogy hol töltötte azóta idejét stb. stb. éppen úgy járandó el, mint az fennebb a gyanúsított bosszúállónál előadott. A hirtelen és erélyvel megejtett ház- és

személymotozás nem ritkán a gyűjtogatásnál használt vagy ezért jutalomképen nyert bűnjelvények megkerítését is eredményezheti s tanácsos is, mihielyt ily egyének ellen alapos gyanú merült fel, azt a bűnjelvényeknek a megsemmisítéstől vagy elrejtéstől való megmentése végett foganatosítani.

Ki nem derített tüzesetek után, ha gyanúsítva lettek, de reájuk bizonyítani mit sem lehetett, az ily egyének is felügyelendők, mivel előbbutóbb általuk valami bűnjel, midőn már mindent elfeledtnek hisznek, előkerülhet, avagy elszólhatják magukat.

Hangsúlyoztatik, hogy felette óvatosan járjon el a járőr a gyanúsítottak megbírálásánál s ne feledje, hogy ő mint pártatlan, a felek felett álló törvény embere, hivatva van higgadt megfontolással latolgatni a körülményeket s a szabályok értelmében amúgy is elővigyázatra lévén intve, minden feladás mérlegelésénél, a jelen esetben sokszorosán forog fenn az ok az izgatott embereknek gyakran pillanatnyi ötletében támadt gyanúját óvatosan fogadni és minden esetre először puhatolni s csak valószínűség esetén járni el tovább a szabályok értelmében nyomozólag.

A nép, de kivétel nélkül a káros gyakran vádol az első felindulásban ártatlanokat, vagy nem lehetetlen az sem, hogy véletlen esélyek felette összejátszanak a vád valószínűségére, de ily ve-

szélys órákban épen a csendőrség kötelessége úgy ezek, mint az ügy érdekében a valódi tényállás kiderítése végett higgadt, tárgyilagos és nyugodt, mindamellett határozott magatartást tanusítani s megóvni úgy magát, mint másokat az elhirtelenkedéstől.

A csavargók által különösen a puszták és tanyák kerestetnek föl előszeretettel. Neki legroszszabb esetben a szalma és takarmány-kazlak is jó meleg éjjeli szállást nyújtanak, hol észrevétlenül meghúzhatja magát. Vigyázatlanságból, gyufának elejtése által, vagy mivel a nappal történt kéregetésnél e helyen durván elutasítottak, tehát boszúból, de gyakran indokolatlan pajkosságból is felgyújtják a kóborlók a kazalokat s az éj homályában eltűnnek s mivel senki által sem vétetett ottlétük észre, pihenő helyük pedig elpusztult, nyomuk vész és nem is gyanakodnak rájuk. Épen ezen okból oly tüzeseteknél, melyeknek ily módon való keletkezése valószínű, a környéken található csavargókkal szemben kiméletlen szigorral kell eljárni s a tűz kiütése idejében hol történt tartózkodásuk hitelt érdemlőleg való bebizonyítására szorítandók akkor, ha ők a tüzet szenvedett pusztán vagy tanyán, avagy annak közelében megfordultak. Ép úgy megállítandók, ha éjjel a tűz irányából vagy az égő községből jönni láttatnak és reájuk is kiváló mérvben is kiterjesztendő a nyomozási eljárás.

E pont alatt tartjuk megemlítendőnek a gyújtogatók egy nem épen ritka fajtát, kiknél a gyújtogató iránti hajlam tulajdonképen betegség, s kik ezen végzettjelis betegségüknek maguk is áldozatai s még másokat is, de beszámíthatóság nélkül, szerencsétlennékké tesznek: ezek a tűzkórosok.

A tűzkórban szenvedők valódi átkai azon községnek, hol léteznek s ha időközönként ezen kór őket meglepi. Tény, hogy vannak oly szerencsétlen egyének, kiket a tűzláng szemlélésénél bizonyos kéjérzet fog el s nekik a lángnak nézése érthetetlen gyönyört nyújt. Még nem tudjuk e különös betegségnek okát találni, de tény, hogy az ily szenvedélynek rabjai, ha őket e kór meglepi, minden alkalmat felhasználnak nagy tűz élesztésére s ezen bűnös cselekményöknek kivitele körül a legkőrmönfontabb ravaszsággal járnak el. Ha tehát a járőr tudja — mint a hogy ily egyéneknek az őrskörletben létezéséről az őrsnek értesülve kellene lennie — hogy a tüzeset helyén ily tűzkóros egyén létezik, első sorban is ennek a tűz előtti hollétéről s minden idejének hol töltéséről szerez magának bizonyosságot s folytatja a nyomozást a tűz kiütéseig. Szükség esetén a gyújtószerkezet után megajtendő szigorú motozások adhatják meg a kiderítéshez a kulcsot. Ugyanis az ily betegek előtt rendesen dugdossák hozzátartozóik a gyúszereket,

s ha azután az ily beteg mégis valahogy ilyest szerezhethet, azt féltett kincs gyanánt rejtegeti az általa e czélra kiszemelt, rendesen félreeső helyen. Ugyanez értelemben, ha egy és ugyanazon községben, pusztán, tanyán vagy vidéken is, feltűnő gyakori a tüzeset s a lakosok nem állanak egy mással oly ellenségeskedésben, mely a boszúból való gyújtogatást igazolhatná: majdnem biztosra vehető, hogy ily tűzkóros szerencsétlen keze működik közre. Ily kóros tünetekre az örsnek folyton figyelni kell s ha a járőrök szolgálatban létük alatt olyféle megjegyzéseket hallanak, hogy valaki — többnyire a serdülő korban lévő gyermekek közül — tűzzel mennyire szeret játszani vagy ok nélkül felesleges tüzet rakni stb., jegezzék fel az előjegyzési könyv számára, mert a fennebbiek értelmében később még nagy hasznát láthatják a nyomozásoknál. Bár az ily betegek gyújtogatásai nem esnek a beszámíthatóság alá, mégis hozzátartozóit — kik rendesen tájékozva vannak erről — méltán sújthatja a köteles felügyelet elmulasztása miatt a vád, s ez alapon, ha a tűz okozójának egy ily tűzkóros bizonyult be, a nyomozásnak a hozzátartozók miként alkalmazott s végrehajtott felügyeletére kell átmenni, — de bebizonyított mulasztás esetén is a csendőrség működése ily esetben csak a feljelentésre terjedjen.

✱

Hogy mi a járőr teendője a kiderített tüzeseti bűntények és vétségeknél a tettesekkel és esetleg megkerült bűnelvénnyel, az eljárási szabályainkkal s a törvénnyel szemben nem szorul magyarázatra.

A JÓ FEGYVERHASZNÁLATNAK A KÖZBIZTONSÁGI ÁLLAPOTOKRA VALÓ ÜDVÖS HATÁSÁRÓL.

Csanádmegyének Aradmegyével határos keleti szélén fekvő Kevermes községe már régóta hírhedt lett egyes közártalmú lakosai által, kik a mellett, hogy a közbiztonságot a községben folyton veszélyeztették, összeköttetéseiknél fogva Arad- és Békésmegyétől Temes-, Torontál s a Bácskán át egészen le Ujvidékig üzték vakmerő tolvajlás, betörés és rablásaikat.

A fentjelzett hírhedt községben és vidékén csak egy pár évvel ezelőtt is még nyáron az elesévelt és csépeletlen gabonának, lovaknak, ősszel szarvasmarhák, télen pedig sertések és egyéb háziállatok lopása, rablások, dohánycsempészet, a közel Eleken pedig gyilkossági esetek és utonállások napirenden voltak.

Ezen rémes állapotok a békés lakosságot annyira megfélemlítették, hogy már vagyont is alig mertek szerezni, azt hozván fel panaszkepen, hogy «úgy is a közártalmuak teszik arra kezöket», sőt a közbirtokosság is már a felsőbb hatóságoknál kért sürgös segítséget, mivel különben

kénytelenek lennének birtokaikat elhagyni s a rémes vidékről más helyre elköltözni.

Kevermes községében a közártalmuak vakmerősége annyira ment, hogy félelemszülte hatalmuk érzetében nyilvános helyeken a legtisztességesebb polgárokat is sértegették, vendéglők- és korcsmákban éjjel-nappal dözöltek, éjjel fáklásmeneteket rendeztek s a lakosságot felgyújtással fenyegették.

Ily válságos viszonyok közt lett Dóczy Sándor őrmester 1886-ban a kevermesi őrsre, mint őrsparancsnok helyezve, ki ottani működése kezdetén azonnal észrevette, hogy jól szervezett rablóbandával van dolga, melynek összeköttetései a szomszéd megyékre messze kiterjednek.

A mintegy 11 tagból álló banda vezére Fodor Illyés kevermesi születésű, 36 éves, erőteljes, bátor, gyors észjárású és elhatározásra kész férfiú volt, ki társaival együtt betörés és rablások gyanuja miatt a nagyváradi kir. törvényszéknél közel egy évet töltött vizsgálati fogságban, az 1886. évben Sarkadon történt pénztárrablásnál pedig legerősebben volt gyanúsítva s a Medgyesről a kevermesi határra hurczolt s ott Fodor Illyés telke szomszédságában feltört Wertheim-pénztár feltörése is valószínűleg az ő vezetése alatt eszköztetett.

Dóczy őrmester ezekből kifolyólag a nyomozásokat erélyesen megindítva, mindenekelőtt az

alárendelt legénységet a nyomozások és ellenőrzések tüzetes fogantatásával iránt kellően utasította és beoktatta. Következetes szigorúsággal keresztül vitt intézkedései azonban a közártalmukat egyelőre nemcsak, hogy észre nem tértették, de elbizakodottságukban a hatósági intézkedéseket mibe sem véve, azokat minden áron kijátszani igyekeztek s a csendőrséggel szemben fenyegető magatartással viselkedtek.

Ily körülmények között történt, hogy 1887. évi október hó 8-án Dóczy Sándor őrmester önönmagát Porga János és Soós György lovascsendőrökkel egy kurtisi lopás ügyében nyomozó járőrszolgálatba vezényelve, Kevermes községbe visszatérve, Fodor Illyésnél és társainál házkutatást eszközölni szándékozott. Miután két más közártalmú házában megjelentek, már az éjjeli órákban Fodor Illyés háza előtt lovaikról leszállva, Dóczy őrmester a kaput kinyitvatván, Porga csendőrrel a ház folyosójára lépett, hol az ébren volt gazda őket daczosan fogadván, az e közben megjelent béresét az állítólag kertjében legelő tehén megtekintésére utasította, mi az őrmester előtt gyanusnak tűnően fel, az induló béres után sietett. Ekkor Fodor Illyés, bizván erejében és ügyességében, a nyitott konyhaajtóba támasztott, mintegy hét kiló nehéz sulykot hirtelen felkapta és ezen szavakkal „hát már éjjel-nappal faggatják a portámat, nincs-e nyugtom maguktól?” a

sulyokkal Porga csendőr fejére egy oly hatalmas csapást mért, hogy ha véletlenül a csapás a folyosó gerendájába nem ütközik, Porgát agyon-sujtotta volna, így azonban meggyöngítve, csak kalapját törte össze s midőn Fodor második csapást intézni készült, Porga látva a támadás veszélyességét, fegyverét válláról hirtelen lekapta s egyéb védelmi eszköz hiányában a támadót még elég korán hasán keresztül lőtte.

Fodornak a sulyok kezéből kiesett, hatalmas erejénél fogva azonban még képes volt a szobába bevánszorogni, hol lefektették, de pár óra múlva a halálos lövés folytán elhalt.

Ezen fegyverhasználatához, mely a fogantatosított birói vizsgálat alapján 1887. évi október hó 20-án kelt bizottsági határozattal a csendőrségi szervezeti utasítás 11. §. 1. pontja értelmében jogosnak mondatott ki, hozzájárult még Domonkos János közártalmú egyén meglövetése s ennek következtében súlyos megsebesülése 1887. évi november hó 22-én, midőn ugyancsak a kevermesi őrsnek egyik járőre éjjeli portyázás közben öt lopáson érve, miután a megállásra célzó felhívításra meg nem állt, egyik csendőr által oldalba lövetett.

Az előadott két eset, de különösen a rablóbanda fejének elpusztulása Kevermes községben és vidékén a békésebb állapotokat mintegy varázsütésre állította helyre. A jóra való elemek

hálával tekintettek a csendőrségre, melynek sikerült a gonosztevők garázdálkodásainak véget vetni. Kevermes községe, valamint a szomszéd községek jegyzőkönyvileg szavaztak elismerést a kevermesi csendőrségnek s köztük különösen Dóczy Sándor őrmesternek, mint kinek tapintatos és erélyes eljárása által sikerült a közrendet helyreállítani, míg másrésről a fennírt két fegyverhasználat a banda tagjait teljesen megfélemlítette és rémületbe ejtette. Vezérük elhunyt után jónak látták a községet és környékét elhagyni, a kik pedig még ott maradtak, azok is régi életmódjukkal felhagyni kénytelenítették.

Azóta Kevermes községében a közbiztonsági állapotok teljesen jóra fordultak és semmi nevezetesebb zavar elő nem fordult és ime a tanulás belőle: hogy a szabályok ismerete mellett, kitartással párosult ügybuzgalommal és a közjót minden körülmények közt szem előtt tartó férfias tevékenységgel még a legnehezebb helyzetet is megváltoztatni és jól alkalmazott fegyverhasználat által nagyszabású eredményeket elérni lehet.

Azonban a fegyvernek jó és helyes alkalmazása másfelől — ezt ismételni soha sem fölösleges — csak ott lehetséges, hol a hivatás képzettséggel, az erély eszélylyel és a bátorság tapintatos modorral együtt járnak.

EGY ORGYILKOSSÁGI KISÉRLET.

Hogy az utasításokban és szabályzatokban előírt elővigyázati rendszabályok mellőzése mily súlyos és gyakran életveszélyes következményekkel jár, azt a következő, az 1884. évben lejátszódott — már természeténél fogva is — rendkívül ritka és különös eset, meggyőzőleg fogja igazolni.

Greku Mihailla mehádiai illetőségű egyén (Krassó-Szörénymegye) egy ugyanoda való hölgyet, egy nyugalmazott tisztviselő leányát birt nőül; de miután azzal méltatlanul bánt s különben durva, rakoncátlan és gonosztettekre hajlammal bíró egyén volt, sőt ilyeneket el is követett: a tisztcsalád az itt leírt eset előtt már régebben eltávolította őt a háztól, miért ő neje ellen bosszút esküdött. Elkövetett gonosztettei következményeitől azonban jogosan tartván, jónak látta Romániába, Prunysisor községbe átszökni, hol egy földbirtokoshoz gazdatiszti minőségben csempészte be magát.

Teendői lelkiismeretes végzése helyett azon-

ban folyton neje meggyilkolására forralt ter-
veket.

Az alkalom erre nemsokára kínálkozott. Ugyanis Kokoreszku Péter petniki illetőségű gyalog hon-
véd az 1884. év tavaszán zászlóaljától Orsová-
ról megszökvén, csakhamar néhány véres gonosz-
tettet követett el a vidéken s midőn belátta, hogy
most már rettegett hírnévre és a nép előtt tekin-
télyre tett szert, rabló bandát alakított s Orsova,
Teregova és Plavisevicza környékén garázdál-
kodni kezdett.

A m. kir. csendőrség azonban üldözőbe vette
s daczára, hogy a vidék lakossága — szokás sze-
rint — rendíthetlen pártfogásába vette a rablót,
ez mégis tanácsosnak tartotta Romániába mene-
külni, hol folytatta garázdálkodásait.

A vad és kegyetlen Kokoreszkuhoz hasonló
jellemű Gréku Mihailla csakhamar megismerke-
dett méltó társával s felkérte azt és még két
rablógyilkos társát 16 arany ígérete mellett, hogy
a hazájában, Mehádiában lakó nejét az ő közre-
működése mellett gyilkolja meg.

Az egyezés megtörténvén, Gréku Mihailla a
rablógyilkosok élére állt, azokat álutakon Magyar-
ország határán átvezette s 1884 szeptember hó
17. vagy 18-án a mehádiái hegyekbe érve, ott egy-
előre elbujtak; a Mehádián lévő lakást kikémlel-
ték s elhatározták, hogy szeptember 19-ről 20-ra
menő éjjel hajtják végre az orgyilkosságot.

A kémszemlén járt Czepenyák Gligor, szintén
petniki illetőségű rablótól véletlenül megtudta
ezt egy petniki vén román asszony s miután a
kiszemelt áldozat ő vele már sok jót tett, érte-
sítette azt a gyilkosok szándékáról; de a szeren-
csétlen nő és családja, a helyett, hogy a ható-
sághoz vagy a csendőrséghez folyamodtak volna
védelemért, tehetetlen sírás között tördelték ke-
zeiket s csupán arra szorítkoztak, hogy a ház
tájékát jobban őrizték.

A rettegett 19-ikének éjjele érkezett; az ál-
dozatul kiszemelt szegény nő és családja kétsé-
beesésükben le nem mertek feküdni s szörnyű
félelemmel telve mentek a végzetes éjnek, de a
rablógyilkosok ezen éjjel nem mutatkoztak.

Csak a később elfogott Czepenyák Gligortól,
sőt később a csendőrség által elfogott, de a bíró-
ságoktól mindannyiszor megszökött Kokoreszku-
tól magától tudódott ki, hogy egy csendőr járőr
19-én éjjel véletlenségből többször az orgyilko-
sok tanyája körül fordult meg, azért nem me-
részkedtek barlangjukat elhagyni és a hegyekből
leszállani.

Ujabb kémszemlék után azonban visszavon-
hatlanul elhatározták, hogy az orgyilkosságot
22-én éjjel hajtják végre.

A petniki vén asszony azonban ezt is elárulta
a szerencsétlen nőnek.

Ez és családja újból elmulasztották a csend-

őrség segélyét kikérni s izgatottság, rettegés és jajveszéklés között várták be az éjt.

A fiatal nő nem mert hálósobájában maradni, hanem szülei szobájában virrasztott. Onnan este 11 óra tájban az udvarra kitekintve, úgy rémlett előtte, hogy egy sötét alak legörnyedve, gyorsan lopózik a kerítés mellett s eltűnik.

El látománytól felijedve, kétségbeesetten szaladt át a szobákon, hogy az utcára nyíló ablakon segítségért kiáltson, midőn a hirtelen kiszakított ablakon kihajolva, egy csendőrpárőr pillantott meg a ház előtt elhaladni.

Megszólította a járőrt s csaknem magánkívül panaszkolta el, hogy miként törnek életére s az imént mit látott.

A Junker Lénárd és Goldschmiedt Bálint igen fiatal csendőrökből állott járőr átkutatta azonnal az udvart és a ház környékét, de minthogy semmit sem találtak, gondolván, hogy talán az elriasztott gyilkosok később visszatérnek, behuzódtak a nőnek az utca felől eső sötét hálósobájába, úgy vélekedvén — s ezt helyesen is teték — hogy a gyilkosok a szokott éjjeli helyén fogják az áldozatot keresni.

A járőr azon okoskodásból kiindulva, hogy a világosság elárulná őket, gyertyáját nem gyújtotta meg, a hálósobát nem kutatta át, hanem lesbe helyezkedett és pedig az egyik csendőr az ágynak az utca felőli végénél, a másik közel

hozzá, a zongorának uteza felőli része előtt. Fegyvereiket lábaik közzé állították s várták a gyilkosokat.

Éjfél után 3 órakor a járőr olyasfélét hallott, mintha valami mozogna a szőnyeggel bevont padozaton, mire a most már bajt sejteni kezdő Goldschmiedt csendőr felkiáltott, hogy «ki az?» erre ugyan nem kapott feleletet, de érezte, hogy nem bajtársa, hanem valami idegen által megtaszított. Most Junker csendőr, talán ugyanazon lökés által a másik oldalról felriasztva, Goldschmiedtre kiáltott, hogy «gyujtson gyertyát». Mielőtt azonban ez sikerülhetett volna, a lazán behuzott ablaktáblák villámsebességgel szétesapódtak, miközben Junker csendőr czombján alulról és lábfejen bámulatos gyorsasággal két szúrást kapott s mielőtt a járőr csak fegyverét is felemelhetett volna, a gyilkosok az épen kitárt ablakon kiugorva, az éj homályában nyomtalanul eltűntek.

Mint a másnap elfogott Czepenyák Gligor előadta, a szobában Gréku Mihailla maga és még Kokoreszku volt elrejtőzve az ágy és a zongora alatt, ő pedig egy másikkal az udvaron elbujva állott lesben. Előadta Czepenyák azt is, miszerint elhatároztatott, hogy a gyilkosság után rögtön visszaszöknek Romániába s a többiek még azon éjjel át is szöktek a határon.

Az előadottakból kitűnik, hogy mily felülete-

sen kutatta át a járőr az udvart; mily bűnös hanyagsággal hajtotta végre ebbeli teendőjét. Czepenyák Gligornak későbbi vallomások által is megerősített állításából tudjuk, hogy ő egy másik rablógyilkos társával ottan rejtőzött el.

A hálósobának alapos át nem kutatása pedig már nemcsak egyszerű felületesség volt, hanem büntetendő mulasztás.

Hallatlan, hogy egy járőr két vad rablógyilkossal legyen egy szobában egész éjen át csak azon okból, mert azok ott már elrejtőztek s a járőr talán inkább kényelemből, mint tudatlanságból még gyertyáját sem gyújtja meg az orgyilkosság színhelyéül kiszemelt szobában, hogy legalább egy kissé szétnézzen.

Hiszen a nő bemondásából már alaposan gyaníthatták, hogy a gyilkosok a telken vannak valahol, tehát fokozott elővigyázattal kellett volna élniök.

A két fiatal csendőr, kik az 1883. évi XXV. törvényezikk alapján hivatalból vezényeltettek a csendőrséghez s épen nem igyekeztek magukat itten kiképezni s a szolgálattal nem sokat törődtek, csaknem életével fizetett vastag hibáiért s nem az orgyilkosokon múlt, hogy ők nem estek áldozatul a nő helyett, míg az orgyilkosok a maguk által készített kelepceből elmenekültek.

Junker Lénárd a kapott súlyos sebekből ki-gyógyult, de szolgálatképtelen lett, keserű tapaszt-

talatait tehát már nem érvényesíthette a csendőrségnél.

Kokoreszku Péter Romániában és itt elkövetett számos véres büntette s többszöri elfogatása s újbóli megszökése után, az 1888. évben ujlag elfogatott, de újra megszökött; Czepenyák Gligor ellenben, kit az eset után való elfogatásakor a bíróság bizonyítékok hiánya miatt szabadon bocsátott s ő ezt több rendbeli rablógyilkossággal hálalta meg, későbbi a csendőrség kezébe került.

EGY SIKERÜLT LES-ÁLLÁS.

A csendőrségi szolgálati utasítás 47. §-a a portyázó csendőrnek köteleességévé teszi, hogy bizonyos körülmények között, gyanus és előtte még bizonytalannak látszó dolgokra vonatkozó alapos tájékozás megszerzése céljából, a tény helyszínéhez közel figyelő állást (lesállást) foglaljon.

Mindenki, a ki a csendőrség hivatásszerű, nagyfontosságú és nehéz szolgálati teendői körül csak némi tájékozottsággal is bír, készséggel el fogja ismerni a lesállásnak a közbiztonsági szolgálatra nézve nagy horderejű befolyását és senki sem fogja kétségbe vonni, hogy a közbiztonsági szolgálatnak fényes tények és eredmények által számtalanszor beigazolt ezen igen helyes módszere, szolgálatunknak egyik alapkövét képezi, mind a mellett annak egy alkalmi fegyverhasználati ténynyel úgyszólván kézzelfogható megvilágítása, vagyis egy lesállásból minden tekintetben jól keresztül vitt sikeres fegyverhasználati és letartóztatási eset leírása csak buzdító hatással lehet

arra, hogy a szolgálatnak ezen módszere is ápolassék és kellőkép méltányoltassék.

Az 1887. évi szeptember hó 13-án virradóra a makói örskörletben Szirbik József tanyai lakos kárára ismeretlen tettesek 5 darab 80 frt értékű sertést loptak el, mely tett kinyomozására kivézényelt járőr hosszabb nyomozás után eredmény nélkül vonult be. Fehér Ignác őrmester őrsparancsnok Rózsa István csendőrrel a nyomozás folytatása céljából szeptember 17-én szolgálatba indulva, éjjel 11 órakor a hódmezővásárhelyi határhoz értek, a hol az őrmester egy dülő útnál, mint erre alkalmas helyen «les-állást» tartani elhatározta, mely célból lovaikról leszálltak és miután azokat megfelelően elhelyezve kikötötték, helyüket elfoglalták.

Mintegy 15 perczig lehettek figyelő állásukban, midőn távoli zaj keltette fel figyelmüket s midőn az őrmester meggyőződött, hogy a zajt egy feléjük közeledő kocsi okozza, azonnal megtette a kellő intézkedést; nevezetesen Rózsa István csendőrt az út tulsó oldalán helyezte el és utasította, hogy szükség esetén fegyverzete azonnal használható kész állapotban legyen és ha a körülmények követelik a gyeplőszár megragadására is legyen elkészülve. Ily elővigyázat tal és a szükséges éberséggel s kellőleg elrejtőzve várta a járőr a kocsi közeledését.

Midőn a kocsi rendes üggetési ütemben a les-

állást elérte, Fehér Ignác örmester rejtekéből hirtelen előlépett, a koci mellé ugrott és a törvény nevében «állj!» szavakkal a megállásra szólította fel a kocsin ülőket. A kocsis első megletetésében a lovakat visszarántotta ugyan, de a következő pillanatban már sűrű ostorcsapásokkal akarta azokat a tovább futásra kényszeríteni, mely körülmény a járőrben gyanut keltvén, Rózsa István csendőr utasításához képest a gyeplőszárakat habozás nélkül megragadta és a különben kiváló jó lovakat erős kézzel s ügyességgel megállásra kényszerítette.

Fehér Ignác örmester, hogy az éj sötétjében a kocsin ülőket szemügyre vehesse, elővigyázattal bár, közvetlen a koci mellé lépett s azonnal felismerte Papp Ferencz hódmezővásárhelyi illetőségű, rovott előéletű, igen veszélyes gonosztevőt, ki már az örmester által is több ízben elfogatott. Ezen vakmerő gazember az örmestert, mihelyt ez a koci mellé jutott, hihetetlen vakmerőséggel és villámgyorsasággal torkon ragadta oly szándékkal, hogy a másik kezében lévő késével leszúrja. Az örmester megtartván lélekjelenlétét, ép oly rendkívül gyorsasággal és miután más mód lehetetlen volt, löfegyverét bal kézzel eleresztve s jobb kézzel magasra emelve, a tusának vassal borított végével támadójának fejére oly ütést mért, hogy a merénylő összerogyott. Ugyanazon pillanatban Rózsa István csendőr, ki

kezét a gyeplőszáron csusztatva közeledett a kocsihoz, észrevette, hogy a lovakat hajtó egyén az ülés mellől löfegyvert ragadott fel s azzal a dulakodó örmestert vette célba s minthogy hirtelen közbe nem léphetett, egy kiáltással figyelmeztette az örmestert az ujabbi veszélyre s azon pillanatban a másik gonosztevő az örmester egy kardvágásától fején találva bukott le a kocsiról. A következő perczben azonban a kocsiderékban elrejtőzve levő és eddig észre nem vett harmadik egyén is felemelkedett, kezében forgópisztolyal, ez is azonban ép úgy, mint társai, megelőztetvén, Rózsa István csendőrnek egy jól irányzott kardvágása következtében fegyverét elejtve, összerogyott. Mindez hihetetlen gyorsasággal folyt le, úgyszólván pillanat műve volt.

Miután a zaj és dulakodás következtében megszilajodott lovak iстрángjai leoldattak, a harczképtelenné vált gonosztevők, névszerint idős Dudás János, ifjú Dudás János és a már említett Papp Ferencz, mindannyian hódmezővásárhelyi lakosok, rovott előéletű, vakmerő és többször büntetett veszélyes gonosztevők megbilincseltek. Beösmerték, hogy lovat, birkát és tengerit szándékoztak lopni s kocsijuk és személyük megmotozása alkalmával 1 kétesövű hátultöltő vadászfegyver 16 tölténnyel, 1 hatlövetű forgópisztoly, 2 kés, 1 betörővas, 3 kötőfék, több zsák és egy ponyva találtatott náluk.

A letartóztatottak, kik egyébként sebesülésük-ből felgyógyultak, a bíróságnak átadattak.

Most pedig ha összehasonlítjuk a «lesállítás» keresztül vitelét, az elért eredményt a szolgálati utasítás 47. §-ával, akkor azon meggyőződésre jutunk, miszerint a járőr már eleve minden fő- és mellékkörülményt jól és higgadtan megfontolt, teljesen tisztában volt teendőivel, minden eshetőségre elkészülve látott feladatának keresztül viteléséhez és a teljes tájékozottság és előkészülettel párosult észszerű és a mellett erélyes, bátor támadás a követelt és várt sikert valóban biztosította.

A többször említett 47. §. szerint a figyelő állásban levő csendőrnekek, ha oly tény merült fel, melynél a késedelem veszélyt hozhatna, rögtön fel kell lépnie, hogy így azon kár vagy hátrány, mely valakit fenyeget, közbelépése által megakadályoztassék vagy legalább enyhíttessék.

A jelen esetben a járőr a fentebbi követelményeknek is minden tekintetben megfelelt, mert csak pillanatnyi habozása, késlekedése azt eredményezi, hogy a jó lovakkal bíró gonosztevők elmenekülnek és akkor tervüket végrehajtva, azon kár, mely ez által mást fenyegetett, megakadályozva nem lett volna, mig ha fellépése kevésbbé erélyes és bár csak némi határozatlanság vagy bátortalansággal jár el, ez esetben bizonyára életével lakol. A járőr tehát felismerte és

helyesen felhasználta azon pillanatot, melyben sikerrel léphetett fel.

A csendőrség illetén működése a közbiztonsági viszonyokra nézve rendkívül előnyös befolyással, kiváló erkölcsi hatással jár, mivel a közártalmuak a járőr hirtelen és váratlan megjelenése által meglepetve, az erélyes, bátor és sikeres fellépés által megfélemlítve, gaztetteik kivitelében rettegésben tartatnak.

EGY POSTA-FEDEZET MEGGYILKOL- TATÁSA.

1888 február hó 2-án 3 rabló kétlovas szánon érkezett meg a negyedik vármegyéből az udvarhelymegyei Korond és Parajd vidékére. A három közül a vezető egy elzúllott volt csendőr, névleg Emrich Márton volt, ki azelőtt 20 évvel udvarhelymegyei őrsőkön szolgálván, a helyi viszonyokkal ismerős volt és társait azért hozta ily messze vidékre, hogy a parajdi m. kir. sóbánya jövedelmét csendőrfedezet mellett Székely-Udvarhelyre szállító postát a fedezet meggyilkolása után kirabolják. Két hétig kellett e tájékon lappanganiok, míg végre február 15-én Butyka Imre csendőr érkezett meg postafedezetképen Parajdra a korondi őrsről. Ez volt a jel az ólálkodó rablók-nak arra nézve, hogy a reggel 5 óra után elindult egyes fogatú postaszánkát — melyen egy ládán ülve, a csendőrnek és kocsisnak alig volt helye — bizonyos távolságból kövessék és Korond községében, míg az ottani postánál a fel- és leadás megtörtént, a postaszánkát el is kerüljék. A posta-

szánka is csakhamar követte az ismeretleneket és egy meredek hegy aljában őket utól is érte.

A támadás helyét már jó előre akként választották meg a rablók az elérendő hegytetőn, hogy innen mindenfelé láthassanak és meg ne lepettessenek. A hegy aljában a két rabló leszállván, bő bundájukban gyalog mentek tovább. Az utánok hajtott postaszánról is leszállott a kocsis és gyalog ment, míg a csendőr ülve maradt, a két rabló pedig a postaszán mellett jobbról és balról haladva a csendőrrel és a tizenhét éves fiatal postakocsissal beszélgetésbe bocsátkozott, míg a hegytetőhöz közel a szánkák megállottak. E perczben hátulról, de egész közelből lövés dördült el forgópisztolyból s a hátán talált csendőr alig szólhatott a kocsis-hoz, már is feje hátsó részére egy halálos fejszefok ütést is kapott, minek folytán a szánról lebukott, de úgylátszik némileg mégis eszméleténél lehetett, mert lövésre készítette fegyverét, melynek feljött adogatójából hullott ki egy töltény, sőt az elgörbült szurony és puskacső, valamint balkezére kapott számos sebei arra mutatnak, hogy szívosán küzdött fegyveréért a szerencsétlen csendőr, de összeroskadva a további fejszefok csapások alatt és saját szuronyával többszörösen átdöfetvén, azonnal kimult. Megjegyzést érdemel, hogy a forgópisztoly lövedéke nem halt be a testbe.

A sértetlenül életben maradt kocsis — állítása

szerint — az első zavart felhasználva, 300 lépésnyire elszaladott s innen nézte, míg a rablók a postaládát kirabolták, a postalóvat hasba szúrták és a szánnal együtt az árokba döntötték, azután sebesen elhajtottak.

A rablók eltávozása után a kocsis egy véletlenül odaérkezett székely fiút hagyott a meggyilkolt csendőr mellett, maga pedig a megsebzett postalóval Korondra behajtott és az örsön jelentést tett, de ezen idővesztés miatt és mert helyben távirda nincs, a rablók a rögtön megkezdett üldözés daczára is nyomtalanul eltűntek.

Ezen eset többi részlete is — nevezetesen, hogy kinek és miként sikerült 5 nap múlva a rablók nyomába vezető, egyedül helyesnek bizonyult adatot szerezni, s őket mily ügyességgel és küzdelemmel tartóztatta le — érdekes és tanulságos ugyan, de jelen alkalommal ettől eltekintve, az eddigiekből akarjuk röviden levonni a következtetést és tanulságot.

Kétkékgívüli dolog, hogy Butyka Imre csendőr nem volt szolgálata fontosságának tudatában, sőt tisztán láthatni az elbizakodottságot és az idegeknek iránt való gyanutlan bizalmaskodást. Ha a csendőr szolgálatából kifolyó kötelmeit pontosan teljesíti, akkor nem is tűrt volna meg maga mellett senkit, még legmegbízhatóbb emberét sem, nem hogy egy idegent!?

S mily egész máskép üt ki a dolog különösen

az eláruló, de különben ártalmatlannak bizonyult forgópisztoly lövésre, ha közvetlen közélről fejszével az egyik rabló a csendőrt le nem sujtathatja? Hiszen csak pillanatnyi idő kellett volna, hogy a szánról leugorva, szembe állhasson a rablókkal s a győzelem az övé lesz, de így gondatlanságát és hiszékenyséjét életével fizette meg, annyira drágán, hogy érdemesnek mutatkozik e véráldozaton okulni és a szabályok szerinti helyes eljárást ez irányban is, kiméretlen következetességgel mindenkivel szemben s mindenkor érvényesíteni.